

Οἱ φαῦλοι τὴν μουσικὴν

(Ὁ ἐκφραλισμὸς μὲ τὴν ροκ μουσικὴν
καὶ τὴν κάρμινά μπουράνα)

Ὅταν ὁ *Μέγας Βασίλειος*, στὴν ἐκπληκτικὴ του ὁμιλία *"Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων"*, ἀναφέρεται στὴ διαμόρφωση τοῦ ἠθους τῆς νεολαίας, χρησιμοποιεῖ ὡς πρῶτο παράγοντα τὴν *μουσικὴν*: ὁ 4ος μ.Χ. αἰὼν, εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς καταρρεύσεως τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τῆς μεταφορᾶς τῆς ἔδρας τῆς στὴν Ἀνατολή, τοῦ σταδιακοῦ ἐξελληνισμοῦ τῆς καὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ *χριστιανισμοῦ* ὡς ἐπισήμου θρησκείας. Ὁ μέγας ἱεράρχης, γνώριζε πάρα πολὺ καλὰ ὅτι ἡ ἠθικὴ ἔκπτωση τῆς ἐποχῆς του εἶχε διαβρώσει τὸ σῶμα τῆς νεολαίας καὶ τὴν εἶχε ἐμποτίσει μὲ τὴν *κυνικὴν νοοτροπία*: τὴν ἀπάντηση τὴν ἔδιδε μέσω τῆς στροφῆς τῶν νέων στὴν *ἑλληνικὴ γραμματεία* καὶ στὰ ἠθὴ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς. Ἦταν ἐξαιρετικὰ τολμηρὸ τὸ βῆμα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅταν καὶ μόνο ἡ λέξη *"Ἕλλην"* ἦταν συνώνυμη μὲ τὸν ἐθνικὸ καὶ *εἰδωλολάτρη*: ἡ νέα θρησκεία ἦταν πολὺ αὐστηρὴ καὶ δὲν φημιζόταν γιὰ τὴν ἀνοχὴ τῆς, τουλάχιστον στοὺς νεοφωτίστους.

Ὡς κυριώτερο λόγο τῆς *κυνικῆς νοοτροπίας*, συνεχίζοντας τὴν ἑλληνικὴ παράδοση, θεωροῦσε ὁ μέγας ἱεράρχης καὶ φιλόσοφος τὴν *μουσικὴν*: εἶχαν συνηθίσει οἱ νέοι σὲ μουσικοὺς τρόπους ποὺ ἐξαγρίωναν τὰ ἠθὴ καὶ τοὺς ἔκαναν μαλθακοὺς: *"μὴ διὰ τῶν ὤτων διεφθαρμένην μελωδίαν τῶν ψυχῶν καταχεῖν"*, ὑπογραμμίζει. Δηλαδή, νὰ μὴν γεμίζει ἡ ψυχὴ τοῦ νέου μὲ τὴν διεφθαρμένη μουσικὴ ποὺ κατακλύζει τὰ αὐτιά του. Ἀναφέρει καὶ ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ *Πυθαγόρου*: ὅταν, ὅπως λέγεται, ὁ **φιλόσοφος** συνάντησε συντροφιά μεθυσμένων, παράγγειλε τὸν διευθύνοντα τὴν *μουσικὴν* κλαριντζῆ, ἀλλάζοντας τὸ ρυθμὸ, παίξειν δημοτικὴ μουσικὴ, κάτι ποὺ ἔκανε τοὺς μεθυσμένους ἐλθεῖν στὰ συγκαλά τους λόγῳ τῆς *μελωδίας*, μὲ ἀποτέλεσμα πετάξαντες τὰ στεφάνια ἐπιστρέψαι σπίτια τους ντροπιασμένοι: *"λέγεται δὲ καὶ Πυθαγόραν, κωμασταῖς περιτυχόντα μεθύουσι, κελεῦσαι τὸν αὐλητὴν τὸν τοῦ κώμου κατάρχοντα, μεταβαλόντα τὴν ἀρμονίαν, ἐπαυλῆσαι σφισι τὸ Δώριον, τοὺς δὲ οὕτως ἀναφρονῆσαι ὑπὸ τοῦ μέλους, ὥστε τοὺς στεφάνους ρίψαντας, αἰσχυνομένους ἐπανελθεῖν"*.

Ἄς ἀφήσουμε τὶς ἱστορικὲς ἀναφορὰς κι ἂς ἐπιστρέψουμε στὶς μέρες μας: τὴν τελευταία εἰκοσαετία ἔχει ἀλλάξει ἀρκετὰ ἡ *μουσικὴ ὑπόκρουση* μερικῶν ἑλληνικῶν κομμάτων. Πάντα ἡ *συντηρητικὴ* παράταξη, ἡ *δεξιὰ*, προτιμοῦσε τὴ δημοτικὴ μουσικὴ, ἂν καὶ μετὰ

τὴν κατάχρησή της ἀπὸ τὴ *δικτατορία* -ἢ ὁποῖα ὅμως ταυτίσθηκε μὲ τὰ ἐμβατήρια κυρίως- στράφηκε καὶ στὴν ἐλαφρὰ *λαϊκὴ μουσικὴ*: οἱ κεντρῶοι ἔδιναν περισσότερο βάρους στὴν ἐλαφρὰ λαϊκὴ καὶ τὴν *εὐρωπαϊκὴ*, κλασικὴ ἢ ἄλλη· ἡ *ἀριστερὰ* κυμαινόταν ἀπὸ τὴν *ἐλαφρὰ λαϊκὴ* τῶν ὀπαδῶν τῆς συνθετῶν ἕως τὴ βαρεῖα λαϊκὴ καὶ τὰ ἐμβατήρια τῆς *εὐρωπαϊκῆς ἀριστερᾶς*. Ἡ ἀλλαγὴ, στὴ μουσικὴ ὑπόκρουση τῶν κομματικῶν ἐκδηλώσεων, ἄρχισε κυρίως ἀπὸ τὶς εὐρωεκλογές τοῦ 1984, ὅταν τὸ ΠΑΣΟΚ εἰσήγαγε τὴν "*κάρμινά μπουράνα*" τοῦ Κάρλ Ὁρφ· στὴν κριτικὴ ποῦ εἶχε ἀσκηθεῖ τότε, οἱ κομματικοὶ καθοδηγητὲς ἀπάντησαν ὅτι προσπαθεῖ ἡ δεξιὰ συκοφαντῆσαι αὐτὸ στὸ λαὸ καὶ καταδολεῖσαι τὴν πολιτικὴ του. Εἶναι γεγονόςς ὅτι, ὅσοι εἶχαν ἀσκήσει τότε κριτικὴ εἶχαν ἀναφέρει μόνον τὴν *ἱστορικὴ πλευρὰ* τοῦ φαινομένου. Ἡ "*κάρμινά μπουράνα*" ἦταν ποίηση καὶ *μουσικὴ* τῶν *Καθολικῶν μοναχῶν* τῆς ἐποχῆς τῶν *Σταυροφοριῶν*: τὰ χειρόγραφα ἔχουν βρεθεῖ τὸ 1803 σὲ *μοναστήρι* τῶν *Βαυαρικῶν Ἀλπεων*: ὁ Κάρλ Ὁρφ τὰ μετέγραψε στὴν *εὐρωπαϊκὴ* μουσικὴ κλίμακα καὶ ἡ πρώτη ἐκτέλεση ἔγινε στὴ *Φραγκφούρτη* τὸ 1937. Ἡ "*κάρμινά μπουράνα*" ἔγινε ἀμέσως πολὺ δημοφιλὴς στὴ *Γερμανία*, ἐνῶ ὁ *Χίτλερ* τὴν χρησιμοποίησε ὡς *μουσικὴ ὑπόκρουση* τῶν ἐκδηλώσεών του· μεταπολεμικά, ἔγινε ἀποδεκτὴ, ἀλλὰ κανένα κόμμα στὴν *Εὐρώπη*, πλὴν τοῦ ΠΑΣΟΚ, δὲν τὴν χρησιμοποίησε ὡς ὑπόκρουση στὶς *ἐκδηλώσεις* του.

Φυσικά, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Γιατὶ ὁ Χίτλερ ἐπέλεξε ὡς μουσικὴ ὑπόκρουση τῶν ἐκδηλώσεών του τὸ "*κάρμινά μπουράνα*", ὅταν εἶναι γνωστὸ ὅτι δὲν ἦταν ταυτισμένος μὲ τὴν *Καθολικὴ ἐκκλησία*, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀνοχῆς, ἀν ὄχι καὶ τῆς συμπράξεως, τῆς Ἁγίας Ἐδρας ἀπέναντί του· ὁ ρυθμὸς τῆς μουσικῆς αὐτῆς, "*βάρβαρος, χωριάτικος καὶ δυνατός*", κατὰ τὸν κριτικὸ *Gabe Wiener*, ἐξυπηρετοῦσε τοὺς *πολιτικούς* του *στόχους*: ἐπέβαλε στοὺς ὀπαδοὺς του τὴν *πλήρη ὑπακοή* καὶ τὴν ἀπόλυτη ταύτισή τους πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς *ἡγεσίας*. Κάτι ἀνάλογο μὲ τὴ φανατικὴ προσήλωση τῶν *Σταυροφόρων* στὸν στόχο τῆς ἀνακτήσεως τῶν *Ἁγίων Τόπων*, ὅπως τὸν καθόριζε ὁ *πάπας*, καὶ ποῦ ἀπέληξε στὴν κατάληψη τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* καὶ στὴν χειρότερη στὴν ἱστορία *καταστροφὴ* καὶ *καταλήστευση* κατακτημένων περιοχῶν. Οἱ *Σταυροφορίες* ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον φανατικὰ κινήματα στὴν ἱστορία καὶ οἱ *Σταυροφόροι* ἀπὸ τοὺς πιὸ προσηλύτους *θρησκοπήπτες*, οἱ ὁποῖοι μόνον μὲ τοὺς *πιστοὺς* τοῦ Ἰσλάμ δύνανται συγκριθῆναι· ἡ Ὁρθοδοξία οὐδέποτε ἐμφάνισε παρόμοια προσήλωση καὶ φανατικὴ νοοτροπία. Τὴν ταύτιση αὐτὴ πρὸς τὸν ὑπέρτατο σκοπὸ καὶ τὴν ἐξουθένωση τῆς *ἐλευθέρας ἐπιλογῆς* τοῦ

άπλοῦ πολίτου, μαζί με τὴν πλήρη ἐξάλειψη τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς κριτικῆς, ἐπιδίωκε ὁ *ἐθνικοσοσιαλισμός*, καὶ τὸ πέτυχε.

Τὸ πρόβλημα δυνάμεθα προσεγγίσει καὶ ἀπὸ ἄλλη σκοπιά, ἀπὸ ἐκείνη τοῦ *ἦθους* ποὺ ἐμφυτεύει στὸν ἄνθρωπο ὁ *μουσικὸς ρυθμός*: ἡ ἀναφορὰ στὸ *μεγάλο ἱεράρχη* ἔχει καὶ αὐτὴ τὴ σημασία. Οἱ *μουσικοὶ ρυθμοὶ* ποὺ προκαλοῦν τὴν ἀπόλυτη ὑποταγὴ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ *διεφθαρμένη*, κατὰ τὸν *Μεγάλο Βασίλειο*, μελωδία: αὐτὰ τὰ μουσικὰ εἶδη ἐμφυτεύουν στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀνελευθερίας καὶ τῆς ταπεινότητος τὰ πρωτόγονα πάθη: "*ἀνελευθερίας γὰρ δὴ καὶ ταπεινότητος ἔκγονα πάθη ἐκ τοῦ τοιοῦτου δὲ τῆς μουσικῆς εἴδους ἐγγίνεσθαι πέφυκεν*". Ἡ περιδιάβαση στὸν ἱεράρχη ἔχει ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ δὲν εἶναι τῆς στιγμῆς: ἓνα ἔχει σημασία: Οἱ *πατέρες* τῆς *ἐκκλησίας* γνώριζαν πάρα πολὺ καλὰ τὴν ἄμεση καὶ ἰσχυρὴ ἐπίδραση τῆς *μουσικῆς* στὸ *ἦθος* τοῦ ἀνθρώπου καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀποδέχθησαν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν *καταπολέμηση* τῶν αἱρέσεων, ὡς ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τὴν "*καλή*", τὴν *ἐμμελῆ*, ἑλληνικὴ μουσικὴ.

Τὸ θέμα ποὺ τίθεται εἶναι ἄλλο: εἶχε γίνει τυχαία ἡ ἐπιλογή τῆς μουσικῆς τῶν *Σταυροφόρων* ἀπὸ τὸν *Χίτλερ* καὶ τὸ *ΠΑΣΟΚ*; Ἄς διερευνήσουμε τὸ ζήτημα. Ἡ μουσικὴ τοῦ Ὀρφ ἦταν ἐπιτυχής, ἀφοῦ διασφάλισε τὴν πίστη τῶν *ὄπαδῶν* τοῦ κόμματος πρὸς τὸν *ἀρχηγό τους*, ἀνεξαρτήτως τῆς *πολιτικῆς του*: μᾶλλον ταυτίσθηκαν μετὰ τὸν ἀρχηγό τους, κυρίως οἱ *νέοι*, ἕως τὴν *αὐτοκτονία τους* κατὰ τὴν κατάληψη τοῦ *Βερολίνου*: στὴν *Ἑλλάδα*, ἡ κριτικὴ πρὸς τὸν ἀρχηγὸ τοῦ *ΠΑΣΟΚ* ἦταν ἀπαγορευμένη καὶ εἶναι ἀκόμη, ὅταν τὸ συνδυάσει κανεὶς μετὰ τὶς φράσεις, "*πρσβάλλεις τὴ μνήμη τοῦ προέδρου*", ἂν κάποιος ἀσκῆσει τὴν οἰαδήποτε κριτικὴ γιὰ τὴν περίοδο *διακυβερνήσεώς του*. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονός, ὅτι, ὅταν *πρῶην ὑπουργὸς Δημοσίας Τάξεως* ἀναφέρθηκε στὴν ἐντολῆ τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ γιὰ ἀπέλαση τῶν *Ἀμερικανῶν πρακτόρων* ποὺ παρακολουθοῦσαν -καὶ καθοδηγοῦσαν μᾶλλον- τοὺς "*γνωστοὺς ἀγνώστους*" κατὰ τὰ ἐπεισόδια στὴν πορεία τῆς *ἐπετείου* τοῦ *Πολυτεχνείου*, τὸ 1994, ἡ ἀπάντηση τοῦ συνομιλητοῦ, ἦταν αὐτὴ: ὁ *πρόεδρος* εἶναι σὰν τὸν *πάπα*, εἶχε καὶ ἔχει τὸ *ἀλάθητο*, τὸ ὁποῖο διατηρεῖ καὶ μετὰ θάνατον.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἔγινε ἓνα ἀκόμη βῆμα: συνοδεύθηκε ἡ "*κάρμινά μπουράνα*" μετὰ τὴ μουσικὴ *ρόκ*: τὸ *σκληρὸ ρόκ*, εἶναι τὸ ἐπίσημο σύνθημα τῆς κυβερνητικῆς παρατάξεως: τὸ εἶδαμε καὶ στὰ *πανηγύρια* γιὰ τὴν ἐκλογικὴ νίκη τῆς ὑπερνομάρχου καὶ τὴν *ἦττα* τοῦ *δημάρχου Ἀθηναίων*, μετὰ χοροὺς σὲ ρυθμὸ *ρόκ*. Κάπου, στὸ ἐνδιάμεσο, ἀκουγόταν καὶ κανένα *ἐλαφρὸ ἢ βαρὺ λαϊκό*.

Ἡ ἀπάντηση, ἴσως ἔρχεται ἀπ' τὴν ἱστορία· συμφοιτητῆς τοῦ *Μεγάλου Βασιλείου* εἰς τὰς *Ἀθήνας* ἦταν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός, ὁ μέγας ἀναμορφωτῆς τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, γεγονός που ἐπέτρεψε τὴν ἐπιβίωση τοῦ *ἀνατολικοῦ τῆς τμήματος* γιὰ διάστημα ἄνω τῶν *χιλίων ἐτῶν*. Ἀναχωρῶν ὁ νεαρὸς αὐτοκράτωρ ἀπ' τὴν *Ἀντιόχεια* γιὰ τὴν ἐκστρατεία του κατὰ τῶν *Περσῶν*, ἀπευθύνθηκε πρὸς τοὺς *Ἕλληνες* τῆς πόλεως μὲ τὴν περίφημη ἐπιστολή του, *"Ἀντιοχικὸς ἢ Μισοπῶγων"* τὴν *κυνικὴ κοινωνία* τῆς ἐποχῆς του μέμφεται ὁ *πρῶτος* τῶν *Νεοελλήνων*: πιστεύεται σήμερα ὅτι εἶναι *χειρότερο πρᾶγμα* ἢ ἐνασχόληση μὲ τὴ *μουσικὴ ἐκπαίδευση*, ἐνῶ παλαιὰ ἐθεωρεῖτο αἴσχος ὁ *ἄδικος* πλουτισμός: *"αἴσχιον γὰρ εἶναι δοκεῖ νῦν μουσικὴν ἐπιτηδεύειν, ἢ πάλαι ποτὲ ἐδόκει τὸ πλουτεῖν ἀδίκως"*. Πόσο ἐπίκαιρος εἶναι!

Ὁ πρῶτος χρησιμοποιοῦντας τὴν *ἐλληνικὴ* ὡς *ἐπίσημη γλῶσσα* τῆς αὐτοκρατορίας, ἐνῶ αἰσθανόταν ὅτι δὲν πρόκειται ἐπιστρέψαι ἀπ' τὴν *ἐκστρατεία* -αὐτὸ ἀποπνέει τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς-, προσθέτει ἐπιγραμματικά: δὲν πρόκειται μὲ κανένα τρόπο νὰ ἀπόσχω, γιὰ τὸ *λόγο αὐτό*, τῆς ὅσο γίνεται πιὸ δυνατῆς ἀντλήσεως ἀπὸ τὶς *μοῦσες*: *"οὐ μὴν ἀφέξομαι διὰ τοῦτο τῆς ἐμοὶ δυνατῆς ἐκ μουσῶν ἐπικουρίας"*. Ἡ παιδεία στὴν *ἐλληνικὴ παράδοση* εἶναι πάντοτε ταυτισμένη μὲ τὴ *μουσικὴ*, ἐκ τῶν *μουσῶν*, ὅπως φαίνεται μὲ τὴν ἐμμονὴ τῶν *Ἑλλήνων*, περισσότερο ἀπὸ ὅποιο ἄλλο λαό, στὴν ἀντλησὴ ἐκ τῆς *καλῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς*, παρὰ τὴ συστηματικὴ ἐπίσημη πλύση ἐγκεφάλου· ἢ ἐπίσημη ἐκπαίδευση, στὸ *νεοελληνικὸ κράτος* -τελευταία ἀποδέχθηκε ἀγκομαχώντας τὴν *ἐλληνικὴ μουσικὴ*-, δὲν τὴν εἶχε περιλάβει ἐπὶ ἑκατὸν πενήντα χρόνια, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ περιφρόνησαν μεγαλοπρεπῶς οἱ *Ἕλληνες*, ἀναζητῶντες ἐπιμόνως τὶς ρίζες τους στὴν *ἐλληνικὴ μουσικὴ* καὶ *γλῶσσα*: *στὶς γιαγιάδες τους* προστρέχουν οἱ *νέοι μας*.

Ὅταν ἐξετάσουμε ἱστορικὰ τὸ θέμα, βλέπουμε ὅτι, ὅλοι οἱ **πόλεμοι** γιὰ τὴν *ἀνεξαρτησία*, καὶ κυρίως τὸ '21, συνοδεύθηκαν ἀπὸ τὴ *δημοτικὴ μουσικὴ*: στοὺς *βαλκανικοὺς πολέμους*, στὸ '40, πάντοτε τὴν *ἀνάτασή του* τὸ γένος τὴν συνόδευε μὲ *δημοτικὴ μουσικὴ*. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ποὺ στὶς *μεγάλες ἐθνικὲς ἐπιτυχίαις*, ὅπως στοὺς *Ὀλυμπιακοὺς* ἢ ἄλλους ἀγῶνες, τὶς *μεγάλες θρησκευτικὲς* ἢ μὴ ἑορτές, *Χριστούγεννα*, *Πάσχα* κυριαρχεῖ ἢ ἐθνικὴ μας μουσικὴ παράδοση, μὲ ἐνδιάμεσα στοιχεῖα ἀπὸ ξένες χῶρες, ὅπως μὲ τὴ *βραζιλιάνικη σάμπα* μόνο στὶς *Ἀποκριές*, ἢ ὅποια, ὅμως, πάντα παραχωρεῖ τὴ θέση τῆς *στὴ δημοτικὴ* ἢ τὴ *λαϊκὴ μουσικὴ* ἀπόχρωση τῆς *κωμωδίας* καὶ τῆς *βακχικῆς τελετουργίας*: ἀκόμη καὶ ὁ ἑορτασμός τῆς *ἡμέρας τῶν ἐρωτευμένων*, παρέμεινε ἢ

Τσικνοπέμπτη, παρὰ τὴν προπαγάνδα, ἀπὸ τὴν τηλεόραση κυρίως, γιὰ τὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ τὸν Ἅγιο Βαλεντίνο.

Τὸ πρόβλημα ποὺ τίθεται ἔχει δύο πτυχές: *Τί ὤθησε τὸ ΠΑΣΟΚ* στὴν ἀποδοχή τῆς *"κάρμιννα μπουράνα"* καὶ τῆς μουσικῆς τοῦ *σκληροῦ ρόκ*; Σὲ τί ἀποβλέπει μὲ τὴ *χρήση* αὐτῆς τῆς *μουσικῆς*; Μὲ ἄλλα λόγια, ἐνδιαφέρει περισσότερο τὸ *ποιὲς ἐπιπτώσεις* ἔχει στὴν *ψυχολογία* καὶ στὴν *πολιτικὴ στάση* τῶν ἀνθρώπων ἢ ὑποβολὴ αὐτῆς τῆς μουσικῆς. Διότι οἱ ἐπιπτώσεις προκαλοῦνται, αὐτὸ εἶναι δεδομένο· ἄλλο, ἂν διαμορφώσουν τὴν πολιτικὴ τους στάση ἐπὶ μακρὸν ἢ ἂν ἀποβληθοῦν, λόγῳ τῆς *πολιτικῆς παραδόσεως* τῶν Ἑλλήνων, λόγῳ τοῦ *ἦθους των*.

Ἡ ἀκοὴ εἶναι ἡ μόνη ἀπ' τὴς *αἰσθήσεις* ἡ ὁποία διαμορφώνει ἀμέσως *ἦθος*: *"τὸ ἀκουστὸν μόνον ἦθος ἔχει τῶν αἰσθητῶν"*, γράφει ὁ *Ψευδοαριστοτέλης*, συμπληρώνων, καὶ διότι ἐὰν εἶναι *μελωδία* χωρὶς *προφορικὸ λόγον*, πάλιν ὅμως ἔχει *ἦθος*: *"καὶ γὰρ ἐὰν ἦ ἄνευ λόγου μέλος, ὅμως ἔχει ἦθος"*. Δηλαδή, τὸ ἦθος διαμορφώνεται ἀπ' τὴν ἀκοὴ αὐτομάτως, χωρὶς τὴν παρέμβαση τῆς *λογικῆς*, τῆς *σκέψεως*: ἄρα, ἀναλόγως τοῦ ἦθους ποὺ ἐπιθυμοῦν διαμορφῶσαι οἱ οἰοιδήποτε, ἐπιβάλλουν τὸν *ἀνάλογο μουσικὸ ρυθμὸ*, ὅπως γιὰ τὸν πόλεμον χρησιμοποιοῦσαν τὸν *φρύγιον τρόπο*, ὁ ὁποῖος τοὺς φέρει σὲ κατάστασιν *ἐκστάσεως*. Λέγεται, γράφει ὁ Μέγας Βασίλειος, μένοντες στὴς ἀναφορὰς τοῦ μεγάλου ἱεράρχου, ὅτι κάποτε ἄκουσε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος παίζεσθαι τὸν *φρύγιον ρυθμόν*, καὶ ἀμέσως, ἐνῶ δειπνοῦσε, πετάχθηκε ἐπάνω φωνάζοντας στὰ ὄπλα, ἐπιστρέφοντας πάλιν στοὺς συμπτώτες του, μόλις ἄλλαξε ἡ *ἄρμονία*: *"ταύτη σοι καὶ Ἀλεξάνδρω ποτὲ τὸν Φρύγιον ἐπαυλήσαντα, ἐξαναστῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ ὄπλα λέγεται μεταξὺ δειπνοῦντα, καὶ ἐπαγαγεῖν πάλιν πρὸς τοὺς συμπτώτας, τὴν ἄρμονία χαλάσαντα"*. Ἡ ἀναφορὰ σαφής: ὅταν καὶ ὁ μέγας στρατηλάτης ἐπηρεαζόταν τόσο ἀπ' τὴν ἀκοὴ τοῦ φρύγιου τρόπου, πόσο περισσότερο δύνανται ἀνθέξειν οἱ *ἄπλοι πολῖτες*; Ἡ ἀντοχὴ τους ξυπνάει μετὰ τὸ "δειπνο", ὅταν ἀλλάξει ἡ *ἄρμονία*, ὅταν ἀκούσουν τὴν *καλὴ ἑλληνικὴ μουσικὴ* ἢ *στροφὴ* τῆς νεολαίας πρὸς τὴν *ἑλληνικὴ μουσικὴ*, ἀπ' τὴ *λαϊκὴ* ὡς τὴ *δημοτικὴ* καὶ τὴν *ἐκκλησιαστικὴ*, εἶναι ἡ ἀπόδειξις.

Τὴ σημασία τῶν *μουσικῶν ρυθμῶν* ὡς πρὸς τὴ διαμόρφωση τῆς *πολιτικῆς νοοτροπίας*, τὴν ἔθεσε πρῶτος, μὲ ἀπόλυτη σαφήνεια, ὁ Πλάτων στὴν *"Πολιτεία"* του: *πουθενὰ δὲν γίνεται μεταβολὴ τῶν μουσικῶν τρόπων*, χωρὶς τὴν ἀλλαγὴ τῆς *βασικῆς πολιτικῆς νοοτροπίας*, τῶν *βασικῶν πολιτικῶν θεσμῶν*, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ *Δάμων* καὶ ἐγὼ πείθομαι, λέει ὁ *Σωκράτης* κατὰ τὸν *Πλάτωνα*: *"οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων"*

τῶν μεγίστων, ὡς φησί τε Δάμων καὶ ἐγὼ πείθομαι". Στὸ κρίσιμο σημεῖο τῶν συζητήσεων γιὰ τὴν πολιτεία ἢ **μουσικὴ** κρίνει τὴν ἐπικρατοῦσα **πολιτικὴ ἀντίληψη**, οἱ **μουσικοὶ τρόποι** καθορίζουν τὴν **πολιτικὴ νοοτροπία**. Καὶ προσθέτει, εἰς τοὺς "Νόμους", ὅτι οἱ **μουσικοὶ τρόποι** ἔχουν ἐπιβάλλει τὴν **πολιτικὴ νοοτροπία**· ἔχουμε δεχθεῖ μάλιστα, λέμε, αὐτὸ τὸ **ἄτοπο**, ὡς **νόμους** ἔχουμε θεσπίσει τὶς **ῥοδές**, τὴ **μουσικὴ ἄρμονία**, "**δεδοχθῶ μὲν δὴ, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ῥοδὰς ἡμῖν γεγονέναι**". Ὅταν ὁ **Πλάτων**, στὰ δύο βασικὰ ἔργα του ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωση τῶν **πολιτειῶν**, θέτει ὡς κύριο παράγοντα διαμορφώσεως τῆς **πολιτικῆς νοοτροπίας** τὴ **μουσικὴ**, ἀποδεικνύει **ὅ,τι** ἦταν γνωστό· ἡ **ἐμμελὴς μουσικὴ ἄρμονία** συνέβαλε στὴν ἀνθιση τῆς **δημοκρατίας, φιλοσοφίας, τραγωδίας, καλῶν τεχνῶν**. Ἡ ἐπιβίωση αὐτῆς τῆς παραδόσεως ὠθεῖ τοὺς **Ἕλληνες ἐπὶ χιλιάδες χρόνια**, κατὰ τὴν ἔκφραση τῆς **πολιτικῆς τους ταυτότητος καὶ ὀντότητός τους**, τὴν ἀναφορά τους στὴ **δημοτικὴ μουσικὴ**, τὴ συνέχιση τῆς **ἐμμελείας**.

Διατηροῦν ὀλοζώντανη τὴν **παράδοση** αὐτή, παρὰ τὶς παρεμβάσεις τοῦ σκληροῦ ροκ καὶ τῆς "**κάρμινά μπουράνα**" ἀρνοῦνται τὴν ἀποξένωσή τους ἀπὸ τὴν **ἐμμέλεια** τῆς **ἐλληνικῆς μουσικῆς**. Οἱ **περιδιαβάσεις** στὴν **ξένη μουσικὴ** εἶναι ἐνδιαφέρουσες, ἀλλὰ **περαστικές**· εἴμαστε ἢ **χώρα** μὲ τὶς λιγότερες πωλήσεις ἀμερικανικῆς μουσικῆς σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμο. Οἱ **νέοι** ἀνθίστανται.

Χρῆστος Ζ. Καρανίκας,
Καισαριανή,
Ἰανουάριος 2003

Σημειώσεις

1. Σελ. 1, στ. 23-24, Μεγάλου Βασιλείου, "Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἐλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων", κεφ. 7.
2. " 1, " 32-36, Αὐτόθι, κεφ. 7.
3. " 2, " 27-28, Λῆμμα, Κάρλ Ὀρφφ, στο Διαδίκτυο.
4. " 4, " 12-14, Ἰουλιανοῦ, "Ἀντιοχικὸς ἢ Μισοπώγων", 337β.
5. " 5, " 15,17-8, Ἀριστοτέλους, "Προβλήματα, 919β26-27.
6. " 5, " 28-30. Μεγάλου Βασιλείου, ὁ. ἄ. κεφ. 5.
7. " 6, " 2-3, Πλάτωνος, "Πολιτεία", βιβλ. Δ, 424γ.
8. " 6, " 9-10, Τοῦ ἰδίου, "Νόμοι", βιβλ. Ζ, 799ε.